

Лисабона („Реформски уговор”), односно одговарајућим изменама Уговора о ЕУ и Уговора о оснивању ЕЗ у форми амандмана на постојеће уговоре које су потписали шефови држава или влада држава чланица ЕУ у Лисабону (Португал), 13. децембра 2007. године.

Нова решења, утврђена Лисабонским споразумом, обезбедила су већу ефикасност и боље функционисање ЕУ и отклонила институционалне препреке за проширење ЕУ. Тај споразум, у ствари, садржи основна решења преузета из Уговора о Уставу за Европу. Овакав приступ је прихваћен да би се избегла обавеза изјашњавања и о том новом споразуму на референдумима у државама чланицама. Лисабонски споразум је ступио на снагу 1. децембра 2009. године.

У вези са применом Лисабонског споразума, Велика Британија је искористила право да буде изузета од учешћа у ближој сарадњи у области правосуђа и унутрашњих послова, као и од стриктне примене Повеље о основним правима Европске уније (која постаје обавезујућа за све чланице ЕУ). Пољска је такође добила право да буде изузета од стриктне примене Повеље о основним правима ЕУ. Гаранцију осталих земаља чланица ЕУ да ће такође добити право да буде изузета од стриктне примене Повеље о основним правима ЕУ добила је и Чешка. Када су у питању уступци Ирској у односу на примену Лисабонског споразума, прихваћен је захтев да свака земља чланица и убудуће има по једног члана у Европској комисији, односно да Ирска у Комисији увек има свог члана, као и да се повећа број посланика у Европском парламенту. Ирској су дате и гаранције да самостално одлучује о својој војној неутралности, фискалној политици, правима запослених, питањима у вези са образовањем и бригом о породици и са забраном абортуса.

Лисабонски споразум није заменио до тада важеће оснивачке уговоре – Уговор о ЕУ и Уговор о оснивању ЕЗ. Уз усвојене измене, и даље важе Уговор о ЕУ и Уговор о оснивању ЕЗ, с тим што је овај последњи (Уговор о оснивању ЕЗ) преименован у Уговор о функционисању ЕУ. Раније закључени Уговор о оснивању Европске заједнице за атомску енергију остао је на снази. С обзиром на наведене промене у вези са оснивачким уговорима, и назив „Европска заједница”, односно термин „Заједнице” који је дуго био у употреби више се не користи, већ само назив „Европска унија”. Лисабонски споразум не утврђује симболе који карактеришу суверене државе, као што су застава и химна ЕУ. У том смислу, нема ни уједначавања назива законодавних аката ЕУ у заједнички назив „закони”.

Најзначајнија новина у Лисабонском споразуму односи се на начин одлучивања у ЕУ. Наиме, одлуке се у Савету (министара), као једној од институција ЕУ, по правилу, доносе већином (простом и квалификованом), а тај начин одлучивања је проширен још и на педесетак нових области, укључујући ту и полицијску и правосудну сарадњу, као и образовање и економску политику. Једногласност (консензус) и даље се примењује у одлучивању о питањима спољне политике, безбедности, социјалне политике и опорезивања.

Друга значајна новина, која је у ствари решење преузето из текста Уговора о Уставу за Европу, јесте увођење функције председника Европског савета, са двоипогодишњим мандатом, кога бирају шефови држава или влада држава чланица ЕУ (који чине састав Европског савета, као институције ЕУ), уместо досадашњег ротирајућег система председништва на период од шест месеци.

Међутим, систем ротирајућег председништва остаје код различитих састава Савета министара (у зависности од проблематике која се разматра), осим када је у питању Савет за опште послове (који сачињавају министри спољних послова држава чланица), којим председава високи представник ЕУ за спољне послове и безбедносну политику ЕУ. Високи представник ЕУ за спољне послове и безбедносну политику је сада уједно и потпредседник, односно у овој функцији су спојене функција која је и до сада постојала под тим називом и досадашња функција комесара за спољне послове у Комисији. Високог представника ЕУ за спољне послове и безбедносну политику именује Европски савет.

Према Лисабонском споразуму, национални парламенти добијају право да надгледају рад Европског парламента. Конкретно, пошто Комисија, која ће, по правилу, и даље имати законодавну иницијативу, предложи неки нови пропис, парламенти држава чланица имају могућност да испитају да ли се доношењем тог прописа крши принцип супсидијарности.